

**Verksamhetsrapport från
Livsmedelsbranschens granskningsman (LGM)
för perioden april 2008 - april 2009**

LGM verkar inom det egenåtgärdsprogram kring hälsopåståenden, som Livsmedelsföretagen (Li) och Svensk Dagligvaruhandel (SDH) gemensamt upprätthåller. Egenåtgärdsprogrammet verkar för att livsmedelsbranschen använder närings- och hälsopåståenden på ett ansvarfullt, tydligt och balanserat sätt i märkning och marknadsföring av livsmedel och att denna är vederhäftig, icke vilseledande och följer gällande lagar och regler.

LGM har till uppgift att komplettera myndigheternas tillsyn och att verka för att livsmedelsbranschen följer Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1924/2006 av den 20 december 2006 (inklusive uppdateringar och nationella myndigheters tolkningar) om närings- och hälsopåståenden samt i övrigt egenåtgärdsprogrammet i de delar där detta är applicerbart. Mer om LGM:s uppgift och handläggningsförfarande framgår av LGM:s stadgar, som finns att ladda ner på egenåtgärdsprogrammets hemsida hp-info.nu.

LGM startade sin granskande verksamhet i april 2008. Informationsutbyte och dialog med de ifrågasatta aktörerna har till stora delar karakteriserat det första verksamhetsåret. Mycket är nytt i och med den nya EU-förordningen jämfört med tidigare nationella överenskommelser och regler. Stora delar är dessutom fortfarande oklara när det gäller konkreta tolkningar. Detta har gjort det extra svårt för marknadsförare att navigera rätt i det nya regelverket. Bland annat är den "positiva lista" med godkända hälsopåståenden enligt förordningens artikel 13.3 ännu inte klar. I väntan på denna får dock vissa påståenden göras under eget ansvar, medan andra typer av hälsopåståenden inte får göras innan de godkänts.

Under det första året som LGM verkat har sammanlagt 42 påståenden ifrågasatts. Sju påståenden har granskats efter anmälan medan resterande 35 tagits upp för bedömning av LGM på eget initiativ som en följd av marknadsbevakningen.

Merparten av de ifrågasatta påståendena har dragits tillbaka helt eller omformulerats av den ansvarige aktören. Alternativt har en överenskommelse träffats om att så ska ske i en nära framtid (t ex när redan producerade förpackningar är slutsålda) varför LGM ännu inte behövt meddela någon officiell rekommendation att upphöra med den ifrågasatta marknadsföringen. Åtta påståenden är under fortsatt diskussion/utredning i väntan på slutligt avgörande.

Flera av de ifrågasatta påståendena härrör från marknadsföring av frukostprodukter och **effekter av fibrer och glykemiskt index (GI) på aptit och vikt**. Enligt egenåtgärdsprogrammet har sådana påståenden tidigare betraktats som så kallade produktspecifika fysiologiska påståenden (PFP), vilka krävde en godkänd ansökan innan produkten med det aktuella påståendet sattes på marknaden. Inga PFP avseende

samband mellan fibrer eller GI och aptit, mättnad eller vikt var dock granskade och godkända inom egenåtgärdsprogrammet innan förordningen trädde i kraft. LGM:s bedömning är därför att sådana påståenden bör användas först när det står klart att de godkänts inom förordningen.

Ett annat område där det funnits anledning för LGM att agera är relaterat till juicedrycker med påstådda **antioxidativa effekter**. Alla påståenden om antioxidanter, inklusive "innehåller antioxidanter" är enligt en vägledning från den Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa (SKLD) att betrakta som hälsopåståenden (dvs ej näringspåståenden), med de krav på dokumentation av hälsoeffekter som detta ställer. För antioxidanter finns enligt förordningen ett visst utrymme för användning "under eget ansvar", till dess att den "positiva listan" är fastställd. LGM har dock funnit anledning att ifrågasätta vissa påståenden inom denna kategori, eftersom påståendet enligt LGM:s bedömning riskerar att vara vilseledande för konsumenten. I de fall påståenden ifrågasatts har det ansvariga företaget ombetts motivera påståendet genom att uppvisa relevant vetenskaplig dokumentation. Att det ansvariga livsmedelsföretaget ska kunna motivera påståendet framgår av förordningens artikel 6.2.

Liksom "antioxidanter" är uttrycket "**probiotika**" att betrakta som ett hälsopåstående. LGM har noterat att påståenden relaterade till probiotika i flera fall kommit att vara allt för långtgående, t ex när det gäller att stärka immunförsvaret eller att skydda mot infektioner. Dessa formuleringar är enligt Läkemiddelsverket att betrakta som medicinska påståenden och kan därför inte anses vara förenliga med nuvarande regelverk om hälsopåståenden.

Även vissa formuleringar kring **fibrers (beta-glukaners) effekter på kolesterol**, t ex "kolesterolsänkande" och "skyddar mot farligt kolesterol", har ifrågasatts. Inom förordningen anses formuleringen "kolesterolsänkande" vara ett indirekt påstående om minskad risk för sjukdom, vilka faller under förordningens artikel 14 och kräver en ansökan innan användning. Enligt det svenska egenåtgärdsprogrammet, inom vilket LGM verkar, har påståenden om kolesterolsänkande effekt av beta-glukan från havre och korn varit tillåtna sedan flera år tillbaka. Med hänsyn tagen till förordningen är dock rekommendationen i dagsläget att tills vidare använda den formulering som lämnats in från egenåtgärdsprogrammet som förslag till den "positiva listan", nämligen "Beta-glukan från havre/korn kan bidra till hälsosamt låga nivåer av kolesterol i blodet."¹

För att effektivt kunna bevaka hälsopåståenden i marknadsföring av livsmedel, välkomnar LGM ytterligare anmälningar från allmänheten, organisationer och företag.

Falsterbo 2009-04-30

Anders Sjödin

LGM

¹ För mer information om vilka förslag som lämnats in från egenåtgärdsprogrammet se <http://www.snf.ideon.se/snf/EGforordning/artikeltretton.htm>